

3. Prawdziwy mężczyzna od czasu do czasu musi się upić. Tak, czy nie?

1. Oczywiście, że tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Oczywiście, że nie

4. Czy chciałbyś mieć w przyszłości takie towarzystwo, w którym wszyscy bawiliby się na trzeźwo?

1. Na pewno nie
2. Raczej nie
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej chciałbym/chciałabym
5. Bardzo chciałbym/chciałabym

5. Czy uważasz, że na Twojej „osiemnastce” każdy powinien wypić toast za Twoje zdrowie?

1. Oczywiście, że tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Oczywiście, że nie

Barbara Wolniewicz-Grzelak, Janusz Grzelak

Evaluation scales for assessing the effectiveness of alcohol prevention programs

Summary

An increasing number of alcohol prevention programs has been developed and implemented in Polish school system in the course of the '90-ties. It is not surprising then that a need for evaluation of program effectiveness has become more and more often articulated by all groups interested in prevention: program authors, managers, floor executors, school administrators and sponsors. However, measures that could be used in evaluation research in Poland are very rare and their psychometric value is, in most cases, not well defined yet. This paper presents psychometric studies on several scales addressed to the adolescents and based on their self-reports. The scales are related to alcohol intake and to some mediating effects of prevention programs. Some of the scales were developed in Poland, others were adopted from the American programs: „Monitoring the Future” and „Project Northland”. There were two studies run in Warsaw on relatively large samples ($n=1992$ and $n=492$) to deter-

mine psychometric value of the scales. The results show that five out of ten potential scales have already reached satisfactory standards in terms of reliability, test-retest stability and validity examined with intercorrelation scale matrices. These are scales of alcohol drinking, intention to drink, susceptibility to social pressures, ability to say «no» and pro-alcohol attitude. The results are analysed separately for both sexes and independently for each school grade examined - from 6-th to 11-th.

Key words: alcohol prevention\ adolescence\ evaluation measures

PIŚMIENNICTWO

1. Ajzen I. (1988). *Attitudes, personality, and behavior*. Stratford, England. Open Univerity Press.
2. Bobrowski K. (1995). *Pilotażowe badania ewaluacyjne nad programem profilaktyki alkoholowej „Druki Elementarz, czyli program siedmiu kroków”*. *Alkoholizm i Narkomania*, 19, 2, 37-50.
3. Fishbein, M. & Ajzen I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
4. Grzelak S. (1995). *Ocena skuteczności realizacji studialnej programu „Noe”*. *Ewaluacja sumatywna*. *Alkoholizm i Narkomania*, 19, 2, 65-80.
5. Hansen W.B. (1992). *School-based substance abuse prevention: a review of the state of the art in curriculum, 1980 - 1990*. *Health Education Research*, 7, 3, 403-430.
6. Jonston L.D., O'Malley P.M. & Bachman J.G. (1994). *National survey results on drug use from the Monitoring the Future Study, 1975-1993*, Vol 1, Rockville, MD: NIDA, NIH Publication No. 04-3809.
7. Okulicz-Kozaryn K. (1995). *Próba pomiaru umiejętności odpierania presji społecznej kwestionariuszem PAD*. *Alkoholizm i Narkomania*, 19, 2, 109-116.
8. Schaps E., DiBartolo R., Moskowitz J., Palley C.S., Churgin S. (1981). *A review of 127 drug abuse prevention program evaluations*. *J. Drug Issues*.
9. Wagenaar A.C., Komoro K.A., McGovern P., Williams C.L., Perry C.L. (1993). *Effect of a saliva test pipeline procedure on adolescent self-reported alcohol use*. *Addiction*, 88, 199-208.
10. Williams C.L., Toomy T.L., McGovern P., Wagenaar A.C., Perry C.L. (1995). *Development, reliability, and validity of self-report alcohol-use measures with young adolescents*. *J. Child & Adolescent Substance Abuse*, 4, 3, 17-40.
11. Wolniewicz-Grzelak B., Pisarska A. (1995). *Amerykański kwestionariusz do ewaluacji programu wczesnego zapobiegania problemom alkoholowym - Projekt Northland*. *Alkoholizm i Narkomania*, 19, 2, 97-108.
12. Zespół Pro-M z Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie. *Sprawozdania z Krajowych Seminariów Konsultacyjnych pn. „Promocja badań ewaluacyjnych” z lat 1992, 1993, 1994*.